

УДК 636.1.083.38 – 027.15

Глушак І.І.

**СЕЛЕКЦІЙНА ОЦІНКА МОЛОДНЯКУ КОНЕЙ ОРЛОВСЬКОЇ
РИСИСТОЇ ПОРОДИ ЗА ВЛАСНОЮ ПРОДУКТИВНІСТЮ**

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Україна, 03041, м Київ, вул. Затевахіна 8, кім. 7

Glushak I.I.

**SELECTIVE EVALUATION OF YOUNG ORLOV TROTTER BREED BY
THEIR OWN PRODUCTIVITY**

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Ukraine, 03041, Kyiv, Str. Zatyevahina 8, room 7

Анотація. Виявлено, що дані за обхватом грудей жеребців 2008 р.н. і кобил 2009 р.н. поступались (до 1,3см) стандартним вимогам орловської рисистої породи. Дані інших трьох промірів перевищували встановлені вимоги від 0,7 см (обхват п'ястку) до 5,3 см (коса довжина тулубу). Жеребці, порівняно з ровесницями 2008 р.н., характеризувались більшою костистістю.

Доказана краща кваліфікаційна роботоздатність дворічного поголів'я 2008 і 2009 р.н. – від 2,1 сек. (жеребці 2009 р.н.) до 6,8 сек. (кобили 2008 р.н.). Лідерами за кращою жвавистю (2.23,2) є жеребці ставки 2009 р.н.

З метою покращення жвавості потомків майбутніх ставок потрібно за обхватом грудей скоригувати підбір жеребців. З врахуванням інших промірів використати стабілізуючий варіант розбору.

Ключові слова: жеребці, екстер'єр, іподром, лінія, жвавість, стандарт.

Abstract. It's been found that data on chest circumference of stallions born in 2008 and mares born in 2009 are less (to 1,3sm) than standard requirements of Orlov trotter breed. Data of the other three measurements exceeded the established

requirements from 0.7 sm (circumference metacarpus) to 5.3sm (oblique body length). Stallions compared to peers born in 2008, characterized by larger boniness.

It is proved that two years livestock born in 2008 and 2009 had better workability - from 2.1 sec. (stallions born in 2009) to 6.8 sec. (mares born in 2008).

Leaders for the best liveliness (2.23,2) are stallions born in 2009 year.

In order to improve liveliness of future descendants' rates it is to adjust selection of stallions by chest circumference. To use stabilizing variant of analysis with taking in consideration of other measurements

Key words: stallions, exterior, hippodrome, line, liveliness, standard.

Вступ. В умовах ринкової економіки для підвищення, ефективності та конкурентоспроможності галузі конярства об'єктом бізнесу можуть бути коні різних порід. Для реалізації цього є ряд законів та підзаконних актів.

Одним з них Закон України «Про племінне тваринництво», де ряд розділів є основою для поліпшення племінних якостей коней різних порід [7]. На основі ряду поколінь другим етапом комплексної оцінки кожного індивідууму є характеристика даних селекційних показників за власною продуктивністю.

Огляд літератури. На Україні об'єктом ефективного бізнесу може бути популяція коней орловської рисистої породи вітчизняної селекції. На сьогодні підтвердженням цього є великий відсоток (19,2%) орловської популяції від загальної кількості племінного кінського поголів'я всіх порід коней, що занесені до Державного племінного реєстру Міністерства аграрної політики та продовольства України [1].

Одним з напрямків використання поголів'я орловської рисистої породи на Україні є іподромна індустрія. Відомо, що поєднання жвавості і відповідності лінійного росту для орловського рисака, від дворічного до старшого віку, є невід'ємною складовою селекційного процесу даної популяції. Підтвердженням такого поєднання є різноманітне використання племінного поголів'я орловської рисистої породи як на Україні, так і за її межами [6].

Метою досліджень було, з врахуванням чистопородного розведення і статевих груп дворічного молодняка, вивчити відповідність стандарту

лінійного росту і жвавості, а також вплив зміни даних промірів на основну роботоздатність досліджуваного поголів'я.

Матеріали та методи досліджень. Для досліджень відібрано групи жеребчиків та кобилок орловської рисистої породи вітчизняної селекції ставки 2008 і 2009 р.р., які були випробувані на Київському іподромі у 2010 і 2011 роках відповідно. Для досягнення поставленої мети вивчали ріст за основними промірами (висота у холці, коса довжина тулубу, обхват грудей і п'ястку); основну роботоздатність (кваліфікаційна і найкраща жвавість на 1600 м); скороспілість (кількість стартів на випробуваннях для встановлення найкращої жвавості на 1600 м), а також взаємозв'язок між даними лінійного росту і жвавості.

Групи формували за віковим критерієм та принципом аналогів згідно розробленої схеми (табл.1).

Таблиця 1.

Схема науково-виробничого досліджу.

Статеві групи	Група	Кількість голів	Батьки дворічних коней – продовжувачі ліній
молодняк 2008 р.н.			
кобили	1	19	Малиновий Звон 2.06,6; Уклон 2.04,1; Шалун 2.03,8; Крестовий Поход 2.04,9; Композитор 2.04,0; Фінал 2.06,5; Афоризм 2.02,1; Дамаск 2.09,2
жеребці	2	22	Шалун 2.03,9; Малиновий Звон 2.06,6; Уклон 2.04,1; Банкет 2.11,3; Фінал 2.06,5; Афоризм 2.02,1; Композитор 2.04,0; Дамаск 2.09,2; Крестовий Поход 2.04,9
молодняк 2009 р.н.			
кобили	3	13	Афоризм 2.02,1; Кулон 2.04,8; Малиновий Звон 2.06,6; Уклон 2.04,1; Командор 2.12,8; Кок-Пар 2.12,8; Композитор 2.04,0; Белок 2.09,0; Ібрагім 2.05,6; Опер 2.01,6
жеребці	4	16	Уклон 2.04,1; Малиновий Звон 2.06,6; Опер 2.01,6; Ібрагім 2.05,6; Фінал 2.06,5; Самородок 2.07,5; Кок-Пар 2.12,8; Шалун 2.03,8; Белок 2.09,0; Папай 2.05,6; Пльос 2.05,2

Одержані дані статистично опрацьовано згідно загальноприйнятих методик із використанням табличного процесора EXCEL [5].

Результати, обговорення і аналіз досліджень. За даними основних промірів дворічних кобил ставки 2008 р.н. доказано, що вони характеризувались перевищенням стандартних вимог від 0,7 см (за обхватом п'ястку) до 5,3 см (за косою довжиною тулубу). Дворічні жеребці 2008 р.н. за даними обхвату грудей поступаються стандарту породи лише на 0,7 см, а згідно інших трьох основних промірів перевищують встановлені вимоги від 0,8 см до 2,8 см (табл.2).

Таблиця 2.

Лінійний ріст дворічного молодняку орловської рисистої породи, $M \pm m$

Статеві групи	Проміри, см			
	висота у холці	коса довжина тулубу	обхват	
			грудей	п'ястку
молодняк 2008 р.н.				
кобили	158,7±1,2	162,3±1,1	179,7±1,2	20,2±0,2**
жеребці	159,0±0,9	161,8±0,6	178,3±1,5	*20,8±0,1**
молодняк 2009 р.н.				
кобили	157,2±1,0	161,9±1,3	177,7±1,9	19,9±0,2
жеребці	157,2±0,9	161,1±1,0	180,1±1,2	*20,3±0,12

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

За даними промірів, у порівнянні із стандартом породи, дворічні жеребці 2009 р.н. характеризувались кращим лінійним ростом від 0,2 см (за висотою у холці) до 2,2 см (згідно вимог косої довжини тулубу). Ровесниці жеребців 2009 р.н. лише за даними обхвату грудей на 1,3 см поступались вимогам породи.

За даними промірів кобил 2008 і 2009 років народження суттєвої різниці не встановлено, що свідчить про консолідованість їх за лінійним ростом.

Жеребці ставки 2008 р.н. тільки за обхватом п'ястку з достовірною різницею ($p < 0,05$) переважали дані аналогів 2009 р.н., що при недостовірній різниці за висотою у холці, характеризує їх дещо більш костистими.

Результатами досліджень встановлено, що, порівняно із стандартною кваліфікаційною роботоздатністю, як дворічні кобили, так і жеребці 2008 р.н., характеризувались кращою (на 6,8 і 5,4 сек. відповідно) жвавистію (табл.3).

За даними критеріїв кращої жвавості для дворічних коней орловської популяції, вона повинна бути 2.30,0 і жвавніше на 1600 м.[4]. Порівняно із стандартним значенням інструкції жеребці і кобили 2008 р.н. були жвавішими на 1,9 і 4,9 сек. відповідно.

Таблиця 3.

Групи молодняку	Жвависть, хв. сек. ± сек.				Кількість стартів для виявлення найкращої жвавості
	кваліфікацій на	±до стандартної	найкраща	±до стандартної	
молодняк 2008 р.н.					
кобили	2.43,2±1,3	-6,8	2.25,1±1,6	-4,9	6,9±0,8
жеребці	2.44,6±0,9	-5,4	2.28,1±1,1**	-1,9	6,5±0,5
молодняк 2009 р.н.					
кобили	2.45,2±1,7	-4,8	2.23,4±2,2	-6,6	6,9±0,7
жеребці	2.47,9±1,6	-2,1	2.23,2±1,4**	-6,8	6,6±0,6

**p< 0,01

Враховуючи недостовірну різницю за кількістю стартів молодняка статевих груп 2008 р.н. доведено, що практично за рівнозначний період тренінгу і випробувань кобили характеризувались кращою швидкістю. Підставою такого висновку є краща жвависть (на 3,0сек.) кобил на 1600 м порівняно з ровесниками дворічного віку.

Лідером за кваліфікаційною роботоздатністю залишаються кобили 2009 р.н. (2.45,2), що на 2,7 сек. жвавніше своїх ровесників. На відміну від аналогів за віком 2008 р.н. молодняк 2009 р.н. характеризувався кращою швидкістю. Особливо дана різниця (4,9 сек.) характерна для жеребців двох ставок (p< 0,01).

У останніх дослідженнях щодо покращення основної роботоздатності орловського рисака, переважна більшість результатів базувалась на констатації

скороспілості з врахуванням віку або кількості стартів для встановлення рекордної жвавості [2,3].

Дослідженням встановлено, що взаємозв'язок між даними основних промірів дворічного молодняку 2008 р.н. та його жвавостю характеризується від'ємним значенням тільки для жеребців з врахуванням обхвату грудей (табл.4).

Таблиця 4.

Взаємозв'язок даних лінійного росту і жвавості коней орловської рисистої породи

Статеві групи	Поєднання лінійного росту (см) і жвавості (сек)			
	висота у холці - жвавість	коса довжина тулубу - жвавість	обхват грудей- жвавість	обхват п'ястку - жвавість
молодняк 2008 р.н.				
кобили	0,41±0,34	0,48±0,33	0,15±0,37	0,20±0,30
жеребці	0,03±0,16	0,06±0,16	-0,02±0,05	0,10±0,06
молодняк 2009 р.н.				
кобили	-0,01±0,03	-0,28±0,26	-0,28±0,29	-0,04±0,03
жеребці	0,05±0,17	-0,24±0,25	-0,59±0,22*	-0,75±0,17**

*p< 0,05; **p< 0,001

Оскільки дані основних промірів молодняку 2008 р.н. не менше стандартних вимог породи, то, за винятком обхвату грудей, у підібраних плідників і кобил, потрібно використати стабілізуючий варіант підбору.

Молодняк 2009 р.н. за винятком поєднання висоти у холці і жвавості, характеризується від'ємним коефіцієнтом кореляції. Особливо таке поєднання характерне для жеребців, де коефіцієнт кореляції даних об'ємних промірів росту і жвавості на 1600 м є достовірним (p< 0,001).

Заключення і висновки.

За винятком обхвату грудей у жеребців, дворічний молодняк 2008 р.н. перевищував дані стандартних вимог орловської рисистої породи від 0,7см (обхват п'ястку) до 5,3 см (коса довжина тулубу). Молодняк 2009 р.н. характеризувався лінійним ростом на рівні стандарту породи, проте кобили поступались встановленим вимогам лише за обхватом грудей на 1,3 см.

Лідерами за жвавистю (2.23,2) є жеребці ставки 2009 р.н. Жвависть молодняку ставки 2009 р.н. різниться лише на 0,2 сек., а звідси встановлено, що скороспілість поголів'я статевих груп практично однакова.

Згідно схеми досліджень, для покращення жвавості потомків майбутніх ставок потрібно за обхватом грудей скоригувати підбір жеребців, а з врахуванням інших промірів використати стабілізуючий варіант підбору.

Для покращення селекційної роботи у рисистому кінозаводстві на основі взаємозв'язку між показниками лінійного росту і жвавості, потрібно продовжити дослідження.

Література:

1. Гладій М.В., Бондаренко О.В., Вишневський Л.В., Ільницька Т.Є. Деякі аспекти збереження генофонду вітчизняних порід коней України// Науково-технічний бюлетень. – Х.: ІТ НААН, 2014. - №111. – С.69-77.

2. Глушак І.І. Селекційна оцінка трирічних жеребців орловської рисистої породи / І.І. Глушак // Науково-технічний бюлетень. – Х.: ІТ НААН, 2014. – № 111. – С.78-84.

3. Гопка Б.М. Жвависть і скороспілість орловських рисаків /Б.М. Гопка, А.В. Буренко, В.М.Шаповал // Науковий вісник Національного аграрного університету. – К., 2007. - №174. – С.45-52.

4. Інструкція з бонітування племінних коней / [Мельник Ю.Ф., Горошко І.П., Безутла Л.Ю. та ін.]. – К.: Арістей, 2007. – 108с.

5. Меркурьева Е.К., Шангин-Березовский Г.Н. Генетика с основами биометрии / Е.К. Меркурьева, Г.Н.Шангин-Березовський. – М.: Колос, 1983. – 406с.

6. Лядова Н.С. Пути сохранения орловской рысистой породы. / Н.С. Лядова, В.И. Полковникова // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2015. - №207. – С.181-188.

7. Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про племінне тваринництво» / А.Я. Балута, В.П. Буркат, В.П. Рибалко та ін. – К.: Науково-виробничий концерн «Селекція», 2001. – 20 с.

Стаття відправлена: 24.11.2015

© Глушак І.І.